

Posudek konzultanta

na rigorózní práci Mgr. Martina Malúše

Svoboda projevu a její meze podle zvláštní části trestního zákona

I. Rigorózní práce o rozsahu 96 stran textu se skládá z úvodu, tří kapitol a závěru. Autor v ní pojednává o pojmu svobody projevu, jejím zakotvení v ústavním pořádku České republiky a v mezinárodních dokumentech, o omezení svobody projevu ve zvláštní části trestního zákona. Autorovou ambicí bylo nejen podat rozbor nastíněné problematiky, ale také upozornit na výkladové a aplikační obtíže, které se vyskytují ve spojitosti s ústavněprávním požadavkem svobody projevu (str. 7).

Téma rigorózní práce je aktuální. Vyjadřování vlastních názorů a postojů každého člověka je jedním z atributů moderního demokratického právního státu. Svoboda projevu úzce souvisí s uplatňováním jiných ústavně zaručených práv a svobod, například svobody vědeckého bádání, práva na informace, možností svobodně se sdružovat ve společnosti ideově, profesně, zájmově i jinak blízkých osob, svoboda projevu podmiňuje také svobodnou soutěž politických stran, respektive svobodnou soutěž politických sil. Možnosti jednotlivce jsou ovšem i v demokratické společnosti zpravidla nikoliv nevýznamně omezeny proto, že nadužívání určitých práv by mohlo zasáhnout jiná ústavně chráněná práva a svobody. O aktuálnosti tématu svědčí i opakované legislativní snahy zavést trestněprávní postih propagace komunistické či socialistické ideologie nebo hnutí.

Osnovu rigorózní práce považují za správnou a logickou, jednotlivé části práce na sebe vhodně navazují. Rigorozant nejprve vykládá pojem svobody projevu, uvádí jeho ústavněprávní a mezinárodněprávní limity a souvislosti, posléze rozebírá jednotlivé skutkové podstaty trestných činů, které mají vztah ke svobodě projevu.

Autor zpracoval práci na podkladě dostatečného počtu odborných literárních pramenů, s kterými kreativně pracuje. Práci zhodnocuje, že rigorozant používá zcela organicky a vhodně judikaturu obecných soudů i Ústavního soudu. V této spojitosti je však žádoucí poukázat, že

autor poněkud opominul poslední literární prameny, ať se již týká prací z oboru ústavního práva (například poslední komentář k Ústavě a Listině základních práv a svobod vyšlý v roce 2005 v nakladatelství Aleš Čeněk), anebo prací z oboru trestního práva (chybí například poslední vydání učebnic z trestního práva).

II. Těžiště rigorózní práce je v obsahu čtvrté kapitoly, která rozebírá jednotlivá omezení svobody projevu postižitelná v krajním případě jako trestný čin. Autor vychází z myšlenky, kterou ostatně recenzent sdílí také, že ústavně zaručené právo vyjadřovat své názory je omezeno právy jiných. Výkon svobody projevu se může dostat do konfliktu s mnoha chráněnými zájmy. Nejsou výjimečné případy, že jde o práva chráněná také trestním zákonem. Ostatně Listina základních práv a svobod uvádí, že svobodu projevu lze omezit jen z důvodu ochrany práv a svobod druhých, pro bezpečnost státu, pro veřejnou bezpečnost a pro ochranu veřejného zdraví a mravnosti (čl. 17 odst. 4 Listiny).

Shora uvedená pravidla pro omezení svobody projevu v Listině základních práv a svobod jsou autorovi východiskem k rozboru jednotlivých skutkových podstat trestných činů ve zvláštní části trestního zákona (ochrana práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejná bezpečnost, ostatní případy omezení svobody projevu, ochrana veřejného zdraví, ochrana mravnosti). Autor rozebírá jednotlivé znaky trestných činů, rozdělených podle kritérií naznačených v Listině. Jeho rozbor je důkladný a obecně srozumitelný. Práci zhodnocuje, že autor nesetřval jen na učebnicovém nebo komentářovém výkladu, ale podle okolností čerpá i z judikatury starší, předválečné, anebo i z judikatury nepublikované.

Ve spojitosti s výkladem trestného činu pomluvy podle § 206 tr. zák. bylo žádoucí, aby se autor zabýval aktuální otázkou, zda toto ustanovení má být nadále obsaženo v trestním zákoně. O této otázce probíhají diskuse. Bude vhodné, kdyby se rigorozant výslovně k této otázce vyjádřil při ústní obhajobě. Při ústní obhajobě dále doporučuji, aby se rigorozant také podrobněji zabýval aktuální otázkou aplikace trestného činu porušování tajemství dopravovaných zpráv podle § 240 odst. 1 tr. zák. v případech zveřejňování tajně odposlechnutých telefonních hovorů bez souhlasu účastníků ve sdělovacích prostředcích, jak k tomu v poslední době dochází. Na str. 41 dole je v textu práce ovšem věcná chyba: Ustanovení § 240 odst. 2 tr. zák. není kvalifikovanou skutkovou podstatou ve vztahu k ustanovení § 240 odst. 1 tr. zák. Jde o samostatnou skutkovou

podstatu, která se liší od skutkové podstaty uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 tr. zák. tím, že pachatelem může být jen pracovník poštovní nebo telekomunikační služby.

III. Závěrem shrnuji: Rigorózní práce Mgr. Martina Malůše je plně způsobilým podkladem pro její ústní obhajobu. Autor prokázal schopnost zpracovat odborný text na dané téma, práce má velmi pěknou odbornou i literární úroveň.

Při ústní obhajobě doporučuji, aby se rigorozant vyjádřil k podnětům obsaženým v posudku konzultanta.

V Praze 28. února 2006

Doc. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.,
konzultant
